Opschaling weidevogelbeheer Collectief Rijn en Gouwe Wiericke

Samenvatting

DUIJVENBODEN NATUUR
FOTOGRAFIE ADVIES ONDERZOEK

Arjan van Duijvenboden
21 november 2017
Katwijk

Al vele jaren vindt in het gebied rond Alphen, Reeuwijk, Bodegraven en Driebruggen weidevogelbeheer plaats in agrarisch land. In het begin (halverwege de jaren ’90 van de vorige eeuw) gebeurde dit vooral door het beschermen van nesten tegen maaien, vertrapping door vee en andere agrarische werkzaamheden.

In de loop der jaren zijn we veel te weten gekomen over wat wel of niet goed werkt in het agrarisch natuurbeheer. Van alleen nestbescherming heeft weidevogelbescherming zich ontwikkeld tot een breed pakket van maatregelen. De weidevogels moeten van de eerste vestiging tot het wegvliegen van de jongen een goed leefgebied hebben, anders komt het niet goed met de al gekelderde aantallen in ons land.

De boeren en vrijwilligers binnen Agrarisch collectief Rijn en Gouwe Wiericke gaan samen met waterschappen, gemeente, provincie, terreinbeheerders de komende jaren extra maatregelen nemen om de weidevogels te behouden voor het gebied.

Waarom het Opschalingsplan RGW 2017?

Landelijk en ook op Europees niveau zijn zorgen geuit of het Nederland wel gaat lukken om de weidevogels te behouden. De sterk dalende aantallen vogels liegen er niet om. Ook in het Groene Hart gebeurt dit, tot grote zorg van de agrarische collectieven, vrijwilligers en ook beleidsmakers. Past de weidevogel nog wel in ons landschap? Velen vinden gelukkig van wel.

Om een extra impuls te geven aan de huidige weidevogelbescherming, heeft de provincie Zuid- Holland aan de Agrarische collectieven gevraagd om meer maatregelen te treffen voor weidevogels. Ook Collectief Rijn en Gouwe Wiericke ziet mogelijkheden voor verbeteringen.

Het resultaat daarvan is het Opschalingsplan Weidevogelbeheer RGW 2017, waarvan dit een samenvatting is.

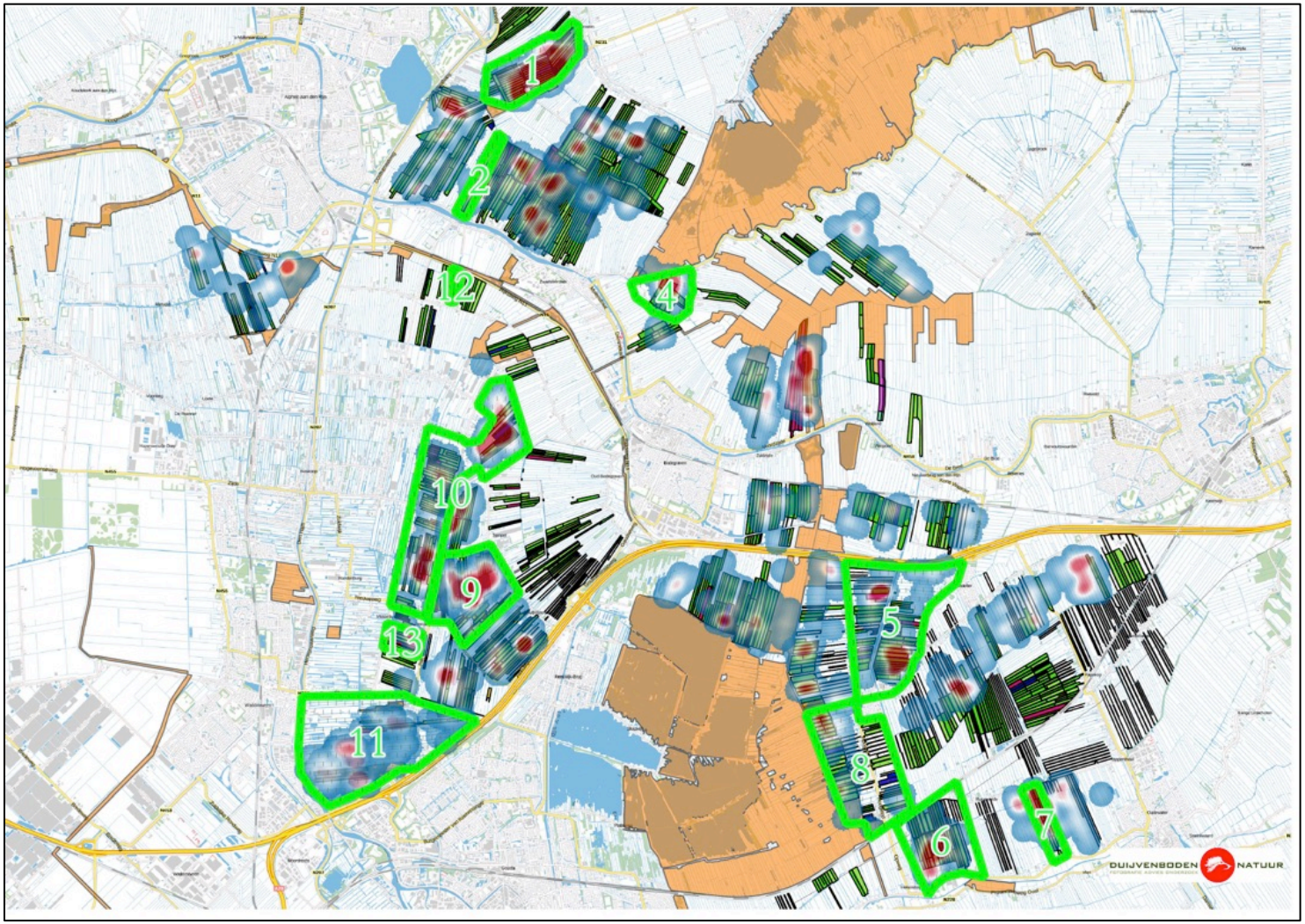

Afbeelding 1: geselecteerde gebieden Opschaling weidevogelbeheer 2017 (groen) (gebied 2 is afgevallen voor 2017 en niet meer op de kaart zichtbaar)

Werken vanuit de polder

Het opschalingsplan kwam tot stand door 13 polders te selecteren waar veel kansen zijn voor opschaling van het al gevoerde weidevogelbeheer. Deze hotspots zijn te zien in afbeelding 1. Voornaamste criterium is het (recent) aanwezig zijn van weidevogels, de Hotspot benadering. Deze methode gaat er van uit dat weidevogels zelf kiezen voor de meest geschikte percelen om te leven. Vanuit deze Hotspots gaan we werken aan behoud van de weidevogels. Doordat Collectief RGW al jaren werkt met monitoring en de laatste 2 jaren monitoring in grote delen van het gebied laat uitvoeren door professionele tellers, is gelukkig goed bekend waar de vogels zich nog thuis voelen. Ook kennen de 4 Gebiedscoordinatoren de verschillende polders door en door.

In de 13 hotspots zijn de intenties tot opschaling van het weidevogelbeheer besproken met Agrariërs, Weidevogelvrijwilligers en Gebieds coördinatoren, met als resultaat een plan. Deze polder- of hotspotplannen bevatten de intenties van boeren en vrijwilligers om het weidevogelbeheer te intensiveren.

De hotspotplannen zijn vervolgens door collectief RGW besproken met andere partijen die iets bij kunnen dragen aan weidevogelbeheer, zoals de waterschappen, provincie ZH, gemeente Bodegraven-Reeuwijk, Werkgroep Boerenlandvogels RGW, WBE, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten.

Het Opschalingsplan Weidevogelbeheer RGW 2017 is dus een plan met een gebiedsbrede input en is ook door de provincie inhoudelijk getoetst door een commissie van deskundigen.

Het opschalingsplan

Alle gesprekken leidden tot een opschalingsplan, waarin de intenties van de verschillende partijen zijn verwoord. In de komende jaren wordt vooral in de Hotspots veel aandacht besteed aan de volgende zaken:

Plas-dras

Een nat grasland is voor weidevogels zeer waardevol in alle broedfasen. In het vroege voorjaar komen vogels hier rusten en eten, nesten worden rond het plas-dras gebouwd vanwege de voedselsituatie, langzamer grasgroei en bescherming door aantallen vogels. Gedurende het hele voorjaar vinden de oudervogels hier voedsel, en als de jonge vogels uit het ei komen vinden ze hier eten, rust en dekking.

Er zijn een aantal manieren om plas-dras voor weidevogels te realiseren. In de hotspots is vooral voor het afsluiten en volpompen van greppels gekozen. Daarnaast kiest een enkele boer voor het volpompen van de sloot en in een gebied wil men graag erosie tegengaan door laag land langs een watergang aan te leggen.

Kruidenrijke oevers en percelen

Modern grasland kent vaak maar weinig kruiden. Deze zijn voor weidevogels wel nodig, omdat de jongen hier hun voedsel kunnen zoeken. Bovendien hoort bij een kruidenrijk grasland een minder intensief agrarisch gebruik (anders verdwijnen de kruiden snel) en wordt de structuur voor weidevogels veel beter. Deels worden deze via het ANLB geregeld, deels via dit opschalingsplan.

Aanpassen omgeving

Naast beheer en investeringen in het weiland zijn ook andere factoren van grote invloed op weidevogels. Zo zijn bomen hoger dan 5 meter al snel een uitkijkplaats voor roofvogels. Weidevogels weten dit en broeden vaak niet rond een hoge boom of een bosje.

Daarnaast kan ruigte of een bosje ruimte bieden aan een hol of burcht van grondpredatoren, zoals hermelijn en vos.

Om met name predatie, maar ook verstoring door mensen en huisdieren tegen te gaan zijn investeringen nodig in de structuren rondom het weidevogelland.

Polderoverleg door en met boeren, actief mozaïek beheer

Niet alle voorgenomen jaarlijks terugkerende activiteiten vallen binnen het Agrarisch Natuur en Landschaps Beheer (ANLB). Ze zijn echter wel heel belangrijk voor het slagen van alle andere investeringen. Zo geven de boeren in de hotspots aan behoefte te hebben aan een regelmatig beheeroverleg en is er behoefte aan een stimulans voor actief beheer in mozaïek vorm.

Communicatie en begeleiding

Het collectief wil veel tijd steken in het slagen van dit verbeterplan, gericht op de hotspots. De boeren in de hotspots krijgen daarmee professionele begeleiding. Op die manier verwachten wij dat het weidevogelbeheer zal worden geoptimaliseerd en dat ook het aantal beheercontracten wordt vergroot. Bovendien verwachten we met maatwerk het resultaat van het weidevogelbeheer te vergroten, dus meer kuikens die vliegvlug worden.

Monitoring, predatieplan, graslandgeschiktheid, onderzoek

Om goed weidevogelbeheer te kunnen uitvoeren is goede monitoring nodig van weidevogels, maar ook van andere soorten zoals roofdieren. Dit maatwerk onderzoek kost tijd, maar legt een basis voor het te voeren weidevogelbeheer. Analyse van monitoring en onderzoek geeft ook aan waar in de verschillende hotspots de kansen en risico's liggen binnen het weidevogelbeheer.

Ons collectief heeft de afgelopen 2 jaar steeds 1/3 deel van het gebied gemonitoord door een professionele ecoloog die de BTS methode gehanteerd heeft. Komend jaar vindt de monitoring van het resterende deel plaats.

En nu?

Een plan maken is niet zo moeilijk, tot uitvoering komen is iets wat vaak veel moeilijker blijkt. Gelukkig is ons opschalingsplan in de hotspots met zo veel mogelijk partijen doorgesproken en zijn de maatregelen die in het plan staan ook werkelijke intenties van agrariërs, vrijwilligers en andere gebiedspartijen.

De komende jaren zullen we dus hard werken aan het realiseren van de voorgenomen maatregelen. Bovendien willen we graag dat ook in de gebieden buiten de huidige 13 hotspots nog meer gaan meetellen voor weidevogels. Het zou dus zo maar kunnen dat dit opschalingsplan in de toekomst wordt uitgebreid met nieuwe gebieden.

Voor de uitvoering van dit opschalingsplan is geld nodig. Collectief RGW werkt aan de financiering ervan. De uitdaging daarbij is het aan elkaar passen van alle geldstromen, zodat het gehele plan kan worden uitgevoerd.

Meer weten?

Neem dan contact op met Collectief Rijn en Gouwe Wiericke (http://www.rijnengouwewiericke.nl)

Tekst, foto's en Opschalingsplan RGW 2017 door Arjan van Duijvenboden, DNatuur, weidevogelmanager bij Collectief RGW.